

S A R A H P R I N S

Zinderende thriller over de Olympische Spelen in Rio

HOLLAND HOUSE

Over het boek

Een jonge journaliste onthult de duistere kant van Rio de Janeiro.

Wat speelt er zich af achter de schermen van het grootste sportevenement ter wereld...

Journaliste Sanne Gregorius reist net als haar vriend Fabian, die als fysiotherapeut deel uitmaakt van het Nederlandse olympisch team, naar Rio de Janeiro. Op zoek naar onderwerpen om over te schrijven, ontmoet ze de Braziliaanse bouwvakker Orestes. Hij vertelt Sanne over de ellende die veel arme Brazilianen de afgelopen jaren hebben meegemaakt. Maar hij heeft nog een onthulling, over een uitzendbureau dat verwickeld is in criminele activiteiten. Een uitzendbureau dat ondersteunend personeel levert voor de Spelen...

Het zou Sanne de scoop kunnen opleveren die haar in één klap als serieuze journalist op de kaart zet: de onthulling van malafide praktijken die de Olympische Spelen op hun grondvesten doen schudden. Terwijl sporters vanuit alle windstreken onder het toezicht van miljoenen toeschouwers en tv-kijkers strijden om de hoogste eer, krijgt Sanne de duistere kant van Rio de Janeiro te zien. Op zoek naar de waarheid komen haar eigen leven en de levens van de mensen om haar heen op het spel te staan.

Over de auteur

Sarah Prins (pseudoniem) is ruim twintig jaar als journalist werkzaam geweest voor verschillende Nederlandse kranten, tijdschriften en andere media. *Holland House* is haar debuut.

Bezoek onze internetsite www.awbruna.nl voor informatie over onze boeken, volg @AWBruna op Twitter of bezoek onze Facebook-pagina [Facebook.com/AWBrunaUitgevers](https://www.facebook.com/AWBrunaUitgevers).

Sarah Prins

Holland House

A.W. Bruna Uitgevers

© 2016 Sarah Prins
© 2016 A.W. Bruna Uitgevers, Amsterdam

Omslagbeeld
© plainpicture
Omslagontwerp
Studio Jan de Boer

ISBN 978 94 005 0739 5
NUR 305

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische veelevoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

1

Zondag 13 maart, 14.36 uur

De kalfsleren koffer was tot de helft gevuld met biljetten in verschillende coupures. Ze waren een uur bezig geweest met tellen. Twaalf miljoen dollar, cash. Zoals afgesproken. De man die zichzelf William noemde, schudde aan het handvat. De pakjes biljetten schoven over elkaar heen. De trolley was te groot. Dat zou problemen kunnen geven bij het transport. De andere man maande hem op te schieten. De *drop off* was over vijf minuten. William negeerde hem en liep met zijn handen op zijn heupen rond in de luxehotelsuite. In de zitkamer vond hij wat hij zocht. Hij pakte een geborduurd zijden kussen van de sofa en propte het in de trolley. Toen controleerde hij of de prothese waarmee hij het ontbreken van zijn rechterpink en -ringvinger maskeerde, goed vastzat en vertrok zonder een woord te zeggen. Op zijn gezicht was geen spoor van spanning te bekennen.

Hij liep direct door naar de lift, die meteen openging. De ruimte was leeg, er brandden geen lampjes van lagergelegen etages. Hij opende de koffer en zocht de zender die ongetwijfeld ergens moest zitten. Op het liftpaneel ging een lampje branden; bij de zestiende etage zou de lift stoppen. Geconcentreerd zocht hij verder. Negentien, achttien, zeventien. Koffer dicht. De liftdeuren schoven opzij. Een ouder echtpaar, Europeanen, stapte in. William knikte beleefd met zijn gezicht half afgewend, waardoor het echtpaar zich voldoende

erkend voelde om verder geen aandacht aan hem te hoeven schenken. Precies wat hij wilde. Nog zeventien etages naar beneden.

Op de begane grond stapte het echtpaar uit.

William stuurde de lift nog een etage verder naar beneden. In de kelder, waar de fitnessruimtes waren, blokkeerde hij de liftdeuren. De hal was uitgestorven. Hij voelde in de buitenvakken van de koffer, het leer rondom het handvat. Daar was de zender, zo groot als een rijstkorrel. Hij stapte terug de lift in en liet de zender in zijn zak vallen. Toen de liftdeuren openden op de begane grond liep hij langs de winkels en de ontbijtzaal, door de lobby naar de hoofdingang van het Mandarin Oriental Hotel. Gewoon een Chinese zakenman in Hongkong op weg naar een afspraak. Buiten zette hij zijn dure, maar onopvallende zonnebril op en sloeg rechts af, richting Statue Square waar het, zoals elke zondag, wemelde van de Filipijnse dienstmeisjes die hier op hun vrije dag bijeenkwamen om in hun eigen taal ervaringen uit te wisselen en clandestien handel te drijven.

William wist dat hij met een verrekijker in de gaten werd gehouden vanuit het hotel. In gedachten hoorde hij Grote Broer, zijn baas, vloeken toen hij verdween in de massa van picknickende Filipino's rondom het grafmonument voor Britse en Chinese gevallen in de Eerste en de Tweede Wereldoorlog. Ervoor wakend dat hij zich niet losmaakte van de menigte, stak hij Chater Road over naar het zuidelijke deel van het plein. Langs het weelderige groen liep hij naar het bronzen beeld van sir Thomas Jackson. Daar stond zijn trouwste man met een koffer die identiek was aan de koffer die hij bij zich had. William keek volgens plan omhoog naar de koloniale façade van het gerechtshof waardoor hij tegen zijn man op botste. Beiden lieten hun koffers los. Beleefde verontschuldigen mompelend raaptten ze ze weer op en vervolgden hun weg. Gelukt.

Nog geen minuut later was hij bij Des Voeux Road Central aangekomen. Hij stak snel over en glipte de parkeergarage van de HSBC-bank in. Hij nam de lift naar de onderste verdieping en stapte uit. Meteen zag hij het witte Toyota-busje. Er leek maar één man in te zitten. Kalm liep hij op de bus af. Een paar meter ervandaan bleef hij staan. De man achter het stuur droeg een groen poloshirt en een pet. William had hem nog nooit eerder gezien. Hij zag er niet uit alsof hij uit Hongkong kwam. Een Maleisiër?

Gedurende een paar seconden keken de mannen elkaar aan, maar geen van tweeën ging tot actie over. Toen knikte William ten teken dat de man moest uitstappen, wat hij na een lichte aarzeling deed. Opnieuw leken beide mannen niet te weten wie de volgende stap zou moeten zetten. Tien seconden verstreken. Een halve minuut. De Maleisiër werd nerveus, William niet. Na een minuut hoorde hij een auto aankomen en kwam hij in actie. Hij zette de koffer op de grond, schoof hem met zijn voet richting de Maleisiër en gebaarde dat die hem moest oppakken. Toen de man dat – zoals verwacht – niet deed, maakte William aanstalten de koffer terug te nemen. Daar schrok de Maleisiër van en hij stapte naar voren. Op het moment dat de auto hen wilde passeren, deed William een stap opzij om ruimte te maken. Een gentleman in het verkeer. De auto reed door en vrijwel tegelijkertijd kwam de Maleisiër overeind met de koffer in zijn hand. Hij keek William aan, die nu tussen hem en zijn bus in stond en zijn Glock op hem gericht hield. De man prevelde iets – smeekte hij om zijn leven? – maar William zag op hetzelfde moment diens hand richting een schouderholster gaan. Hij vuurde.

De kogel raakte de Maleisiër precies tussen de ogen en hij zakte zonder een geluid uit te brengen in elkaar. Rustig borg William zijn pistool weer op, hij trok rubberhandschoenen aan en gooide de koffer op de passagiersstoel van de bus. Hij sleepte de man aan zijn voeten naar het busje, opende de zij-

deur en stapte met een soepele beweging achterwaarts in, de voeten geroutineerd met zich meetrekkend. Daarna stapte hij over het lichaam heen naar buiten, tilde het bovenlichaam naar binnen en sloot de deur. Hij wist dat er camera's moesten zijn die dit beeld hadden opgevangen, maar hij wist ook dat er pas naar gevraagd zou worden wanneer de politie een zoektocht naar deze Maleisiër op touw zou zetten. Nooit, dus. Hij klom achter het stuur en tufte als een bejaarde postbezorger de parkeergarage uit.

Op Des Voeux Road sloeg hij links af, richting de tunnel. Een kwartier later parkeerde hij de bus op een rustige pier van containerterminal 3. Hij sleepte de onbekende Maleisiër naar de bestuurdersstoel, stopte de zender onder het leer van het handvat en legde de lege koffer geopend in de laadruimte van het busje. Hij nam een taxi terug naar het centrum en zette zijn telefoon aan, die meteen overging. Waar hij was?! Waarom het zo lang duurde?! William legde uit dat de wederpartij te laat was gekomen, maar dat de overdracht had plaatsgevonden. De bevestiging kon elk moment komen, beloofde hij. Hij sloot het gesprek af, gooide zijn simkaart uit het raam en instrueerde de chauffeur om naar het vliegveld te rijden.

2

Zaterdag 30 juli, 16.34 uur

Aan boord van vlucht KL 0705 haalde Sanne Gregorius de reisgids van Rio de Janeiro uit haar tas en bladerde door de inhoudsopgave. Stranden, het Christusbeeld, de eettentjes aan het Lagoa Rodrigo de Freitas, de sambascholen. Het zag er aanlokkelijk uit, met de zon die altijd scheen, de vrolijke kleuren en alleen maar lachende mensen die van het leven genoten. Rio bruiste en trok massa's toeristen, en de komende weken zouden de Olympische Spelen het helemaal tot een feest maken. Maar Sanne was niet louter naar Brazilië vertrokken om als toeschouwer bij het grootste sportspektakel ter wereld te fungeren, of om vakantie te vieren, hoewel ze wel degelijk aan vakantie toe was. Het Rio uit haar reisgids was een cliché en het was zeker niet waar zij naar op zoek was.

Pas een paar weken geleden had ze plotseling besloten met Fabian mee te gaan naar de Olympische Spelen. Haar vriend had meer dan een jaar naar deze Spelen toe gewerkt, zijn atleten verzorgd, nieuwe ideeën gelanceerd, gelobbyd en gekonkeld om bij de equipe gevoegd te worden, en het was hem gelukt. Fabian was als fysiotherapeut officieel in dienst bij het NOC*NSF. Hij logeerde in het appartement van de technische staf, zijn behandeltafel stond overal waar ze hem nodig hadden. In de kleedkamers van de stadions, in het olympisch dorp, in het kantoor van de nationale ploeg, als het moest

behandelde hij op de baan. Hij masseerde, testte, tapete en adviseerde. Als een vader en een moeder tegelijk begeleidde hij zijn atleten naar de sportarena's.

Onwillekeurig moest Sanne glimlachen toen ze dacht aan Fabians benige, beweeglijke gezicht, dat altijd een grote grijns kon produceren, vergezeld van een spottende blik, die zo iets zei als: meen je dat nou? Als hij nu naast haar had gezeten in het vliegtuig, was hij al vier keer opgestaan om rek- en strekoefeningen te doen. Op zo'n lange vlucht - het was ongeveer twaalf uur vliegen naar Rio de Janeiro - liep je het risico dat de bloedsomloop in je benen zo belemmerd werd dat je stolsels ontwikkelde die een embolie in je longen konden veroorzaken. Om dit te voorkomen deed Fabian schaamteloos zijn oefeningen. Zijn gezondheid was zijn alles, zijn lichaam zijn tempel. Hij wilde het liefst dat zij hetzelfde deed, maar hij had zich erbij neergelegd dat zij haar lichaam als een gebruiksvoorwerp zag. Fabian begreep Sanne als geen ander. Als zij op zaterdagochtend naar de voorpagina van haar ochtendblad staarde en zich afvroeg wat ze het eerst zou lezen, vroeg hij niet of ze goed geslapen had, of ze suiker in haar koffie wilde, of ze nog een cadeautje moesten kopen voor de jarige vriend waar ze die avond naartoe zouden gaan. Hij gunde haar dan haar stilte, dat uurtje om 'alleen' te zijn. Daarna had ze dan weer tijd voor hem.

Ze borg de reisgids weer op en dacht aan het komende verblijf in Rio. Ja, ze zou vakantie houden en gaan uitrusten, dat had ze aan Fabian beloofd. Maar omdat ze het werken meestal toch niet kon laten, had ze haar hoofdredacteur voorgesteld om tijdens haar 'vakantie' een paar sfeerartikelen te schrijven over de stad. Die had aarzelend toegestemd. Moest Sanne niet een keer echt tot rust komen? Sanne vond al die bezorgdheid onzin. Na een paar dagen zou ze zich dood vervelen. Ze wilde iets omhanden hebben. Alleen stonden de geijkte verhalen over Rio haar tegen. Ze had steeds minder

zin om weer die hippe hapklare damesbladbrokken te produceren. Stukken waarin ze van een aangeharkt park naar een superleuk lunchtentje wandelde, waarna ze door een hippe winkelstraat naar het nog nauwelijks door toeristen ontdekte uitgaansbuurtje slenterde voor een echte Braziliaanse cocktail op basis van een vrucht waar niemand in Nederland ooit van had gehoord. Journalistiek stelde het niets voor. Sanne wilde over de echte wereld schrijven, over mensen die geen geld hadden om in dat superleuke lunchtentje een weinig calorische bevattend soepje te eten.

Een artikel in *The New York Times* van enkele weken geleden, over de bouwvakkers in Rio onder wie massale werkloosheid heerste, had haar de ogen geopend. Alle jongens en mannen die de afgelopen jaren werk hadden gevonden bij de projecten van de Spelen, het vak hadden geleerd en zich in de regio hadden gevestigd met hun gezinnen, zaten nu zonder baan, want het geld was op. De overheid kon voorlopig niet investeren in grote bouwprojecten en de projectontwikkelaars waren inmiddels neergestreken in regio's waar de overheid nog wel zou investeren, met als gevolg dat de levens van deze bouwvakkers nu totaal ontwricht waren, ze konden geen kant meer op. Dát was waarover Sanne wilde schrijven. Dat was wat ertoe deed en daarom was ze naar Rio vertrokken. Maar ze kon haar hoofdredacteur al horen zuchten dat dit toch helemaal niet was wat de lezers van *Positive* wilden, en daarin had ze natuurlijk ook gelijk. Moest ze haar stukken dan aan een ander blad aanbieden? Ze had het allemaal nog niet goed overdacht toen ze in een opwelling haar ticket naar Rio had geboekt, ook niet hoe ze te werk zou gaan zodra ze daar was aangekomen, maar Sanne wist zeker dat ze deze mogelijkheid moest aangrijpen. Zou het moeilijk zijn om iemand te vinden die haar dat verhaal kon vertellen? Moest ze daarvoor de favela's in? De echte favela's en niet de opgepoetste folklore die in haar reisgids beschreven stond?

Ze bestelde nog een koffie bij de stewardess, opende de zoekmachine op haar laptop en toetste ‘*O real favela de Rio*’ in. Haar Portugees was wat roestig, maar gelukkig nog goed genoeg. Het daaropvolgende halfuur ploegde ze door stukken over de sloppenwijken waar sinds het wereldkampioenschap voetbal van 2014 een nieuwe politiemacht optrad, de Unidade de Polícia Pacificadora, die was opgezet om de harten van de bevolking te winnen. De overheid liet zich nu weer zien in deze voormalige no-goarea’s – al reden ze zwaarbewaarend door de nauwe straatjes – maar de constante aanwezigheid van de politie had het geweld en de onzekerheid juist fors doen toenemen. In enkele favela’s was de UPP erin geslaagd de macht over te nemen van de drugsbaronnen, maar de bendes accepteerden dit niet zomaar. In sommige wijken werd nu elke dag geschoten in plaats van op gezette tijden. Er vielen daardoor dagelijks doden, vaak kinderen die zich in de vuurlinie bevonden. Scholen en winkels sloten om de haverklap hun deuren omdat het te gevaarlijk was. De bewoners wisten niet meer wanneer ze veilig over straat konden en waren genoodzaakt elkaar via WhatsApp op de hoogte te houden van vuurgevechten en klopjachten van de UPP. En dat er daarnaast bijvoorbeeld sportschooltjes werden geopend om de gemeenschap te helpen, werd ook niet door de bewoners gewaardeerd. De bestaande sportfaciliteiten en andere sociale initiatieven, zoals voedselbanken en medische voorzieningen, hadden het geld harder nodig, maar zij kregen er niets bij. De mooie bedoelingen verdrongen de bestaande hulpprogramma’s en de UPP slaagde er daardoor niet in het vertrouwen van de murw geslagen bevolking te winnen.

De bouwvallers over wie Sanne had gelezen, waren mannen en jongens die probeerden uit handen van drugsbendes te blijven door een normale baan te nemen. Hoeveel duizenden gezinnen zouden nu op het punt staan terug te vallen in de misdaad, warm onthaald door de drugsbaronnen? Sanne

wist dat het verhaal van een van die huisvaders, die zijn leven wil beteren maar de kans er niet voor krijgt, een mooi artikel zou opleveren. En als ze de serieuze journalistiek in wilde, zou ze eropuit moeten gaan en wel zo snel mogelijk. Ze nam een besluit en terwijl de Boeing 777 zijn landing inzette, schreef ze de namen van de favela's op: Vidigal, Vila Autódromo, Maré, Alemão, Rocinha.

Fysiek uitgeput, maar mentaal wonderlijk opgetogen liep Sanne door de lange terminalgangen van de Galeão International Airport naar de bagagebanden. Overal zag ze de olympische ringen en de slogan *Viva sua paixão*, leef je passie.

Ze sleurde haar koffer, die voor de helft vol zat met Cure-Tape en massageolie voor Fabian, van de band en rende bijna naar de uitgang. Daar stond het zwart van de vele nerveuze vrijwilligers die sporters en publiek opwachtten met bordjes en bloemen, maar van Fabian geen spoor. Nu pas dacht Sanne eraan haar telefoon aan te zetten; Fabian had al drie keer gebeld en verschillende sms'jes gestuurd. Een collega was ziek, net als een paar atleten, en hij moest ervoor zorgen dat de sporters zichzelf niet stuktrainden en voldoende vocht binnenkregen. Hij kon haar niet komen halen.

Ze glimlachte. Ze hadden dit van tevoren besproken: Fabian zou zijn werk altijd laten voorgaan. Sanne had er geen enkel probleem mee en sms'te hem dat ze een taxi zou nemen naar haar appartement en op zijn telefoontje zou wachten. Meteen belde hij haar op.

'Geen taxi nemen! Dan ben je drie uur onderweg. Je kunt beter met de bus gaan. BRT. Die hebben vrije banen.'

'Hi, schat. Hoe gaat het?'

Hij lachte, dat kon er gelukkig nog wel af. 'Stress. Ik spreek je later.'

Ze hingen op en Sanne ging op zoek naar de bus. De temperatuur buiten de terminal was verrukkelijk. Iets boven de 25

graden, een licht briesje, perfect voor het strand. Behalve dan dat Sanne niet van stilliggen hield.

Het appartementje was precies zoals ze zich had voorgesteld: schoon, klein, met een eettafel die als werktafel kon dienen. Een kingsize bed en een absurd luxueus ingerichte badkamer. De vriendelijke verhuurder schonk een glas limonade voor haar in en vertelde haar precies waar ze de mooiste stranden kon vinden, waar ze beslist niet naar het strand moest gaan en waar ze kon winkelen. Sanne luisterde geduldig en besloot al snel dat deze levensgenieter met zijn Ray-Ban Clubmaster ongeschikt was om haar wegwijs te maken in de sociale misstanden van zijn stad. Hij nodigde haar natuurlijk wel uit om die avond naar zijn stamkroeg aan de Avenida Atlântica in Copacabana te komen en Sanne beloofde haar best te doen, maar ze was wel erg moe. Dat was helemaal niet erg, want Joao was er elke avond. Behalve op zondag, zei hij, bij het verlaten van het appartement, want dan at hij bij zijn moeder.

Toen was Sanne voor het eerst in meer dan twintig uur alleen. Ze slaakte een diepe zucht en liep naar de grote ramen die uitzicht boden op de stranden van Rio en de Atlantische Oceaan. Het panorama vanuit het appartement was adembenemend en ze bevond zich op zo'n hoogte dat de herrie van het verkeer en de mensen op de wind werd weggevoerd naar Christus de Verlosser achter haar. Die zou er wel raad mee weten. Als ze zich ver uit het raam boog, kon ze in de verte een van de vele favela's zien liggen. Daar zou ze zo spoedig mogelijk naartoe gaan, maar nu eerst een douche, een slaappil en naar bed.

3

Zondag 31 juli, 8.34 uur

Gekleed als een Carioca – slippers, een spijkerbroek die veel te warm was voor een Hollander bij 25 graden en een ruim vallend grauw gekleurd T-shirt – vertrok Sanne de volgende ochtend naar Vila Autódromo. Deze favela, die niet bekendstond als gewelddadig, was onteigend door de plaatselijke overheid om plaats te maken voor olympische faciliteiten. In een stuk in de *Guardian* had ze gelezen dat critici ervan overtuigd waren dat de onteigeningen veel verder gingen dan strikt noodzakelijk was voor de Olympische Spelen. Ze verdachten de burgemeester van Rio ervan onder één hoedje te spelen met de projectontwikkelaars: in ruil voor een stevige donatie aan de campagnekas van de ambitieuze burgemeester, kregen de projectontwikkelaars het recht grote stukken grond te kopen dicht bij de olympische faciliteiten, grond die een fortuin waard was geworden nadat hij onteigend was. De levens van de bewoners van Vila Autódromo – hardwerkende, maar arme Carioca's – waren vervolgens totaal overhoopgegooid. Aanleiding genoeg dus om eens langs te gaan. Hier moesten mensen te vinden zijn die ze kon interviewen.

Sanne vroeg de taxichauffeur richting het olympisch park te rijden, maar toen ze daar waren aangekomen en de chauffeur wilde stoppen om haar te laten uitstappen, verzocht ze hem door te rijden om de buurt te verkennen. De morsige chauffeur stelde geen vragen; als er getoerd moest worden,

was iedere taxichauffeur tevreden. Al gauw bleek dat er in dit deel van Rio, in de buurt van het olympisch park, uitsluitend nieuwe appartementsgebouwen stonden die allemaal met hekken waren afgesloten van de buitenwereld. Zonder pasje kwam je niet langs de bewakers en hun slagbomen, en dus liet Sanne de chauffeur afslaan naar het westen en na een tijdje weer terugrijden. Het was overal hetzelfde. Hier woonden de rijken in spiksplinternieuwe luxeappartementen.

‘Is er nog iets overgebleven van Vila Autódromo?’ vroeg Sanne uiteindelijk aan de chauffeur.

‘Niets, mevrouw.’

‘En de mensen dan?’

‘Die zijn allemaal verhuisd.’

‘Allemaal?’

‘Ja. Of wacht, misschien...’

Hij maakte een U-bocht op de Avenida Salvador Allende en reed in noordelijke richting tot hij weer een grote avenida kruiste, en daar dook hij een wijkje in dat er een stuk vriendelijker uit zag dan de ommuurde woonblokken rondom het olympisch park. Het was haveloos – omdat de zeelucht alle verf in no time deed afbladderen – maar er waren winkeltjes, barretjes en er liepen mensen op straat. Hier was leven!

Ze waren nu al ruim een uur in de favela en nog steeds was het Sanne niet gelukt contact te leggen met iemand die haar op weg kon helpen. Veel van de bewoners van wat was overgebleven van Vila Autódromo wilden niet met haar praten, degenen die daartoe wel bereid waren, konden haar niets vertellen wat ze niet al wist.

De taxi hield stil voor een barretje dat niet meer was dan een geel geschilderde toog direct aan de straat waarachter twee vrouwen pasteitjes frituurden. Als de zaak sloot, kon een stalen rolluik neergelaten worden. Een gezette man met een lichte huid en rood petje op zijn krullen leunde tegen de toog.

Naar zijn ruwe handen te oordelen werkte hij in de bouw of iets dergelijks. Twee andere mannen zaten onder een rubberboom op plastic stoeltjes. Sanne stapte uit de taxi en liep met haar pet over haar zonnebril getrokken en haar handen in haar zakken naar de bar. Haar telefoon, geld en paspoort had ze in haar achterzakken gestoken. Als ze al opviel, dan was het omdat haar lange, dunne lichaam afweek van de bouw van de meeste Latijns-Amerikaanse vrouwen. Gelukkig was ze goed bruin.

Ze bestelde *um café* en legde op de gok een briefje van vijf real op de toog. De dikste van de twee vrouwen slofte naar het espressoapparaat en begon een koffie voor haar te maken. Ook hier zag het er niet naar uit dat ze contact zou kunnen leggen. Niemand zei iets. De vrouwen niet. De klant aan de bar niet. Sanne probeerde tersluiks te zien of de man een wapen droeg.

‘Toerist?’ vroeg de man. Zijn blik was vriendelijk, niet achterdochtig.

‘Min of meer,’ antwoordde Sanne.

‘Journalist,’ stelde hij vast met een schalkse grijns.

Sanne lachte. De vrouwen achter de bar lachten mee. De dunste van de twee miste een paar voortanden. Ze was een stuk ouder dan de andere.

‘Orestes haalt ze er altijd uit,’ zei de dunne terwijl ze de pasteitjes uit de frituur viste. De man die ze Orestes noemde probeerde er stiekem een van de schaal te pakken.

‘Nog even wachten, ze zijn te heet,’ zei ze zonder zijn kant op te kijken.

‘Het gaat best.’

‘Ei!’ Ze sloeg met een speels gebaar zijn hand weg van de schaal. ‘Je bent hier niet bij je moeder!’

De man trok een gezicht alsof hij verontwaardigd was maar grijnsde toen weer.

De vrouw wendde zich nu tot Sanne. ‘Heb je trek, *querida*?’

Sanne knikte enthousiast. Alles wat haar in gesprek kon brengen met deze mensen greep ze aan. ‘Hebben jullie hier veel journalisten gehad?’

‘Nee, maar het zijn de enige buitenlanders die hier durven te komen,’ zei Orestes op droge toon. ‘Kom je voor sociaal onrecht? Dan moet je bij mij zijn.’

Sanne werd nu achterdochtig. ‘Heb je al veel interviews gegeven?’

‘Nee, ik had het te druk. Ik heb daar’ – hij wees naar het olympisch dorp in de verte – ‘drie jaar gewerkt. Begonnen als sjouwer. Uiteindelijk ben ik elektricien geworden, maar ik kan ook prima timmerwerk verrichten.’

‘Maar er wordt niet meer gebouwd in Rio.’

‘*Certo, querida.*’

Sanne vond het heerlijk dat hier iedereen elkaar *querida*, schatje, noemde. Zelf durfde ze het niet. ‘Dus jij bent werkloos?’

‘Nee, ben je gek. Ik maak nu schoon, daar.’

‘In het olympisch park?’ Sanne lachte van ongeloof.

‘In de arena, in het zwembad, in de appartementen van het olympisch dorp, waar ze mij maar nodig hebben.’

‘Maar waar is het sociale onrecht dan?’

‘Jij bent hier met de taxi gekomen, maar ken je de route die de snelle bus rijdt?’

‘Ja,’ loog Sanne, maar ze had geen flauw idee.

‘Die loopt regelrecht over het huis waarin ik ben geboren. Mijn moeder heeft er bijna zeventig jaar gewoond, voordat ze eruit getrapt werd door de gemeente. Nu woont ze nog verder van het centrum, in Almada Condominium in Santa Cruz. Het kost haar twee uur om hiernaartoe te komen om haar kinderen te bezoeken. Ze zit alleen nog maar op de bank te huilen.’

‘Als ik mijn moeder niet in huis had genomen,’ zei de dikke vrouw terwijl ze wees naar haar oudere collega die achter de

bar op een krukje was gaan zitten, ‘dan had ze daar ook moeten wonen.’

De oudere vrouw glimlachte haar ontbrekende voortanden bloot: ‘Ik zit hier goed, hoor. Bij mijn dochter. Ik help haar en zij helpt mij.’

‘Ik kan mijn kinderen met de scooter naar school brengen terwijl mijn moeder de bar opengooit. Dat soort dingen,’ voegde de jonge vrouw eraan toe.

Sanne keek naar Orestes, die zijn schouders ophaalde. ‘Mijn huis was al te vol. Ik heb vier kinderen en een vrouw. We leven in twee kamers. En mijn moeder dacht: misschien valt het mee. Ik pak het geld van de gemeente en ik ga. Maar het is een ramp. Mijn moeder is oud, maar ze werkte nog wel. Ze naaide voor mensen in de buurt en ze paste op de kinderen van de burens. Die inkomsten is ze nu kwijt, maar het ergste is dat ze daar niemand kent en dat de *militia* daar nog grotere klootzakken zijn dan hier.’

‘Het zijn gewoon politiemensen die in hun vrije tijd bijverdienen!’ riep de dikke vrouw kwaad.

‘Ze zeggen dat ze de drugsbendes buiten de deur houden, maar in die buurt zijn helemaal geen bendes,’ zei Orestes. ‘Maar ondertussen willen ze vijftig real voor bescherming en vijfendertig voor kabel-tv en dan nog meer voor gas. Allemaal dingen die de gemeente al heeft geregeld. Maar als je niet betaalt, dan gooien de militia je eruit.’

‘Boeven! Dieven!’ riep de dikke vrouw. ‘Ik ken mensen die al ergens anders zijn gaan wonen. In hutjes, op oude fabrieksterreinen, kilometers uit de stad. Zie dan maar eens op tijd op je werk te komen.’

‘Denk je dat je moeder zou toestemmen in een interview?’ vroeg Sanne hoopvol.

‘Toestemmen? Ze zou het geweldig vinden!’

Orestes straalde en ook de vrouwen achter de toog stonden breed te lachen. Het was mooi weer, er was iets positiefs ge-

beurd, reden genoeg om pasteitjes uit te delen en vrolijk te zijn. Je kon niet anders dan van deze stad houden.

Kauwend op het flink gekruide vleespasteitje richtte Sanne nu haar aandacht op de twee vrouwen: ‘Wat zijn jullie van elkaar?’

Ze hoopte op een familieband, twee bejaarde zussen, van elkaar gescheiden door de gemeente, dat zou een mooie kop vormen. Maar de uitleg van de jongste vrouw, die Neige bleek te heten, was te complex om het eenvoudig als familieband te omschrijven. Zelfs ‘nicht’ was ongeschikt. Eigenlijk waren ze burens, nu sterker dan ooit met elkaar verbonden door het harteloze gemeentebesluit. Ironisch genoeg was dat precies de reden dat Neiges bar het zo goed deed. Hier kwamen vroegere burens bijeen op hun vrije dag om terug te verlangen naar de goede oude tijd, van vóór de Olympische Spelen.